

Certifikace ICAR pro masná plemena skotu a masnou užitkovost českého strakatého plemene

Ing. Pavel Bucek¹⁾, Ing. František Hřeben¹⁾, Ing. Pavel Hering¹⁾, Ing. Martin Verner²⁾, Ing. Lucie Koudelová¹⁾, Doc. Dr. Ing. Josef Kučera³⁾, Ing. Marie Ondráková, Ph.D.³⁾, Kamil Malát, DiS.⁴⁾ a Jan Kopecký⁴⁾.

1) Českomoravská společnost chovatelů, a.s.

2) Plemdat, s.r.o.

3) Svaz chovatelů českého strakatého skotu

4) Český svaz chovatelů masného skotu

Na konci května a začátkem června roku 2010 se uskutečnil 37. kongres ICAR (International Committee for Animal Recording – Mezinárodní výbor pro kontrolu užitkovosti) a Interbull v Rize v Lotyšsku. Na kongresu ICAR se určují další směry vývoje a vytváří se celosvětově platné standardy v oblasti identifikace, kontroly užitkovosti a odhadu plemenných hodnot. Na valném shromáždění ICAR pak delegáti jednotlivých zemí rozhodují o praktických změnách a schvalují nová pravidla v těchto oblastech. V současné době patří mezi hlavní priority činnosti ICAR:

- *tvorba standardů pro analyzátory mléka na farmách (nově schválená pravidla v roce 2010);*
- *genomická selekce;*
- *certifikát kvality ICAR;*
- *Interbeef – mezinárodní genetické hodnocení masných plemen skotu, plánované spuštění v roce 2011;*
- *rozvoj pravidel a možností přímého získávání dat z elektronických mlékoměrů (schválená pravidla v roce 2008);*
- *tvorba standardů pro přenos dat mezi jednotlivými systémy kontroly užitkovosti a odhadu plemenných hodnot;*
- *zavedení standardů ICAR pro další druhy hospodářských zvířat.*

Součástí valného shromáždění ICAR bylo i ocenění některých organizací Certifikátem kvality ICAR. Českomoravská společnost chovatelů, a.s., která zastupuje ČR v této mezinárodní organizaci, získala nový certifikát kvality pro oblast identifikace masných plemen skotu a českého strakatého plemene a pro oblast kontroly užitkovosti masných plemen skotu a masné užitkovosti českého strakatého plemene (foto 1 až 3). Českomoravská společnost chovatelů, a.s. při získávání certifikátu dále spolupracovala se společností Plemdat, s.r.o., Svazem chovatelů českého strakatého skotu a Českým svazem chovatelů masného skotu.

U masných plemen se týkal audit kontroly masné užitkovosti na farmách a v odchovnách. U českého strakatého plemene stanic kontroly výkrmnosti, odchoven a systému aparativní klasifikace SEUROP. Velký důraz se v průběhu auditu kladl na sběr, zpracování dat a na identifikaci. Nový certifikát kvality ICAR pro identifikaci a kontrolu masné užitkovosti je platný do června roku 2013. V roce 2013 se uskuteční návštěva inspektorů, kteří prověří fungování celého systému v praxi. Návštěva inspektorů se poté bude konat pravidelně každé tři roky. Vedle certifikátu kvality ICAR pro masnou užitkovost získala Českomoravská společnost chovatelů, a.s. Certifikát kvality pro dojená plemena (identifikace, kontrola užitkovosti a odhad plemenných hodnot) v roce 2009 mezi prvními členskými organizacemi (tabulka 2) a akreditaci pro laboratoř imunogenetiky v roce 2007 (úspěšně obhájena v roce 2009).

V příloze je uveden přehled členských organizací ICAR, které již získaly Certifikát kvality ICAR (tabulka 2). Z přehledu je patrné, že je ČMSCH, a.s. teprve třetí organizací na světě, která získala Certifikát kvality za všechny nejdůležitější oblasti pro dojený skot. Certifikáty i akreditace ICAR potvrzují soulad využívaných postupů s mezinárodními standardy ICAR a je proveden auditory, kteří jsou vybíráni z celosvětově nejvýznamnějších odborníků v jednotlivých oblastech, které se hodnotí. Certifikát kvality ICAR a akreditace ICAR pro laboratoře nahradily v minulosti využívaný systém hodnocení kvality – Pečeť kvality ICAR. Českomoravská společnost chovatelů, a.s. jako členská organizace ICAR získala Pečeť kvality ICAR již v roce 1994. Udržení certifikátu kvality bude vyžadovat sledování vývojových trendů a zavádění nejnovějších poznatků v systému kontroly užitkovosti, identifikaci a odhadu plemenných hodnot.

Kolektiv pracovníků Odboru plemenářské práce Českomoravské společnosti chovatelů, a.s. děkuje všem, kteří svým konstruktivním přístupem přispěli ke zvládnutí dané problematiky.

Certifikát kvality představuje náročné zhodnocení činností jednotlivých členských organizací ICAR. K 23. červnu 2010 bylo v ICAR 84 členských organizací a z nich pouze 22 organizací získalo jeden nebo více certifikátů kvality ICAR (což představuje pouze 26 % členských organizací). Z těchto 84 členských organizací, které reprezentují 46 států, získalo Certifikát kvality ICAR pouze 17 zemí (37 % zemí). Pravidla ICAR umožňují, aby jeden stát reprezentovalo i více organizací s plným nebo přidruženým členstvím. Dalším diplomatickým úspěchem ČR bylo jmenování Josefa Kučery ze Svazu chovatelů českého strakatého skotu finančním auditorem ICAR.

Politika kvality ICAR – certifikát kvality a jeho koncepční schéma

Certifikace ICAR se v současné době řídí podle pravidel Conditions and Guidelines Relating to the ICAR Certificate Quality verze z února 2010. Tento nový program certifikace kvality nahrazuje v minulosti využívanou pečeť kvality. Změna politiky kvality ICAR reaguje na snižující se finanční podpory na kontrolu užítkovosti ve většině členských zemích, redukci počtu farem a pracovních sil na farmách, na zvyšování průměrné velikosti farem, finanční a konkurenční tlak a na vývoji a zavádění nových technologií. Tyto trendy však mohou přinést pro některé organizace celou řadu nových příležitostí a výzev.

Počet členů ICAR se v posledních letech výrazně zvyšuje a u jednotlivých členských organizací roste podíl nově nabízených služeb. Za této situace se dostala do popředí nutnost aby členské organizace ICAR nabízely náležitý servis, který splňuje požadavky na kvalitu produktů a služeb nabízených farmářům a dalším zákazníkům. ICAR proto zavedl Certifikát kvality. Je to jeden z nástrojů, který slouží ke kontrole kvality služeb nabízených členskými organizacemi. Dalšími nástroji jsou například Benchmarking (porovnání ukazatelů řízení a služeb členských organizací), logo ICAR na mlékoměrech, schvalování prostředků pro identifikaci, schvalování měřičů mléka a další, které potvrzují kvalitu služeb.

Benefitem získání Certifikátu kvality ICAR pro organizace, které ho získají, je:

- možnost využívání loga, které potvrzuje kvalitu nabízeného servisu a služeb;
- získání silného marketingového nástroje, který identifikuje produkt a kvalitu nabízených služeb a jejich soulad s mezinárodně uznanými standardy;
- certifikát má omezenou platnost, v pravidelných časových intervalech jsou služby a produkty nabízené organizací prověřovány;
- zvýšení motivace pracovníků;
- je to značka, která demonstruje vedoucí úlohu ICAR a jeho členů na mezinárodním trhu v oblasti kontroly užítkovosti, identifikace a odhadu plemenných hodnot.

O certifikát se může ucházet jakákoliv členská organizace ICAR s plným nebo přidruženým členstvím. Certifikát kvality pokrývá parametry služeb a produktů členských organizací ICAR, které jsou nabízeny buď přímo a nebo na základě kontraktu s dalšími organizacemi. Organizace, která využívá logo kvality ICAR, je hodnocena jedenkrát za tři roky. Proces certifikace se skládá z následujících kroků:

- vypracování dokumentace-přihlášky a zaplacení poplatku;
- sekretariát ICAR potvrdí datum auditu a výši finálního poplatku;
- interního auditu – vypracování požadované dokumentace a její zaslání sekretariátu ICAR;
- externího audit – vypracování dokumentace a domluva fyzické návštěvy auditora, fyzické návštěvy auditora;
- dokumentace je kontrolována sekretariátem ICAR;
- členská organizace zaplatí zbylou část poplatku;
- auditor vypracuje zprávu pro řídicí výbor ICAR;
- řídicí výbor vydá konečné rozhodnutí, slavnostní předávání certifikátů na nejbližším kongresu ICAR.

Požadavky k získání Certifikátu kvality ICAR (pouze obecný přehled pro všechny druhy hospodářských zvířat, certifikace se týká vždy pouze relevantních částí pro každý druh hospodářských zvířat, v současné době zahrnují 88 okruhů):

- všeobecná pravidla ICAR a pravidla týkající se publikace výsledků, dohledu nad kontrolou užítkovosti a školení personálu, práce s daty, informace o organizaci a rozsahu počtu zákazníků;
- identifikace: schéma identifikace, využívané identifikační prostředky, kontroly pro zajištění korektní identifikace, ověřování původů a DNA analýzy, laboratoře pro analýzu DNA a jejich postupy;
- zařízení pro měření mléka a vzorkování, vlastnictví mlékoměrů, přehledy o využívaných mlékoměrech, kontroly pro zajištění přesnosti, údržba mlékoměrů a další;
- kontrola užítkovosti a zevnějšek, jaká data se sbírají, kontroly pro zajištění kvality dat v kontrole mléčné užítkovosti, kontrola masné užítkovosti, školení personálu, kontroly pro zajištění standardů v kontrole užítkovosti, zevnějšek a harmonizace bonitérů,
- transport vzorků, identifikace vzorků, systém transportu vzorků, tok dat a jeho rychlost a další;
- laboratoře, jejich vlastnictví a organizační struktura, externí certifikace laboratoří, kruhové testy, využívané analyzátory, kalibrace a testy, školení personálu, počet testovaných vzorků, identifikace vzorků v laboratoři, kontroly a postupy v laboratoři;
- zpracování dat, vlastnictví centra pro zpracování dat, externí certifikace, tok dat, metoda kalkulace laktace, zajišťuje organizace pro kontrolu zdraví, délka zpracování dat, sestavy, WWW přístup nabízený farmářům;
- odhad plemenných hodnot, který zahrnuje metodologii, strategie šlechtění, predevaluační kroky, vlastní odhad plemenných hodnot (evaluaci), poevaluační kroky a mezinárodní genetickou evaluaci;
- genomická selekce;
- specializované akreditace ICAR (například pro laboratoře pro analýzu DNA a ověřování původu);
- ostatní okruhy certifikace ICAR.

Tabulka 1 Druhy hospodářských zvířat a oblasti pro které je možné získat Certifikát kvality ICAR

Okruh certifikace/druh hospodářských zvířat	Dojená plemena skotu	Masná plemena a masná užitkovost skotu	Dojená plemena ovcí	Dojená plemena koz	Buvoli
Identifikace	x	x	x	x	x
Kontrola užitkovosti	x	x	x	x	x
Odhad plemenných hodnot	x				

Tabulka 2 Seznam organizací, které získaly Certifikát kvality ICAR

Organizace	Země	Pro oblast	Rok
Holstein UK	Velká Británie	Identifikace pro dojený skot	květen 2007
NRS, NL	Nizozemsko	Identifikace dojených a masných plemen skotu, kontrola mléčné užitkovosti dojených plemen skotu, odhad plemenných hodnot pro dojená plemena skotu	květen 2007
National Milk Records (UK)	Velká Británie	Identifikace skotu a kontrola užitkovosti	červen 2008
ICBA	Izrael	Identifikace skotu, kontrola užitkovosti, laboratoř a odhad plemenných hodnot	červen 2008
Quality Milk Management Services Ltd.	Velká Británie	Kontrola užitkovosti dojeného skotu	leden 2009
Association of ProAgria Centres	Finsko	Identifikace a kontrola užitkovosti dojených plemen skotu	duben 2009
Českomoravská společnost chovatelů, a.s.	Česká republika	Identifikace dojených plemen skotu, kontrola mléčné užitkovosti a odhad plemenných hodnot pro dojený skot Laboratoř imunogenetiky – akreditace ICAR (v roce 2007 a obhájení v roce 2009)	květen 2009
Plemenářské služby Slovenskej republiky, štátny podnik	Slovensko	Identifikace dojených plemen skotu, kontrola mléčné užitkovosti, odhad plemenných hodnot pro dojený skot a laboratoř.	květen 2009
Agricultural Research Council	Jižní Afrika	Identifikace pro dojený skot, masná plemena skotu, dojená plemena ovcí a koz, kontrola užitkovosti dojených plemen skotu, masných plemen a pro dojená plemena koz, odhad plemenných hodnot pro dojená plemena skotu	září 2009
Cattle Information System	Velká Británie	Kontrola mléčné užitkovosti pro skot	září 2009
Edinburgh Genetic Evaluation Services (EGENES)	Velká Británie	Odhad plemenných hodnot pro dojený skot, masná plemena skotu a ovce	září 2009
South African Studbook and Animal Improvement Association	Jižní Afrika	Identifikace pro dojený skot, masná plemena skotu, dojená plemena ovcí, dojená plemena koz a další druhy hospodářských zvířat	září 2009
Italian Animal Breeders' Association (AIA)	Itálie	Identifikace pro dojený skot, masný skot, buvoly, dojená plemena ovcí a koz, kontrola užitkovosti dojených plemen skotu, masných plemen skotu, buvolů, dojených plemen ovcí a koz, referenční laboratoř a laboratorní analýzy	říjen 2009
Laboratorium Oceny Mleka KCHZ Laboratorium Referencyjne z/s w Parzniewie (LOM KCHZ LR)	Polsko	Referenční laboratoř	listopad 2009
ZAR - Zentrale Arbeitsgemeinschaft österreichischer Rinderzüchter (LKV-Ausschuss)	Rakousko	Kontrola mléčné užitkovosti dojených plemen skotu a kontrola užitkovosti u masných plemen skotu	listopad 2009
Estonian Animal Recording Centre	Estonsko	Identifikace pro dojená plemena skotu, kontrola mléčné užitkovosti a odhad plemenných hodnot pro dojený skot	listopad 2009
Deutscher Verband für Leistungs- und Qualitätsprüfungen e.V. (DLQ)	Německo	Identifikace a kontrola mléčné užitkovosti pro dojený skot, laboratorní analýzy, zpracování dat a transport vzorků	listopad 2009
Agricultural Data Centre	Lotyšsko	Identifikace a kontrola užitkovosti pro dojená a masná plemena skotu, identifikace a kontrola užitkovosti pro ovce a kozy, odhad plemenných hodnot	listopad 2009
VIT w.V.	Německo	Odhad plemenných hodnot pro dojený skot	listopad 2009
CONVIS	Lucembursko	Identifikace pro dojená a masná plemena skotu, ovcí a koz, odhad plemenných hodnot u skotu, kontrola užitkovosti pro dojený skot a masná plemena skotu, ovce a kozy, laboratorní analýzy a zpracování dat	listopad 2009
Association of Swiss Cattle Breeders - ASR	Švýcarsko	Identifikace pro dojený skot, kontrola mléčné užitkovosti dojeného skotu, odhad plemenných hodnot pro dojený skot, laboratorní analýzy a zpracování dat, identifikace masných plemen skotu, kontrola užitkovosti masných plemen skotu, odhad plemenných hodnot a zpracování dat	únor 2010
Plemenářské služby Slovenskej republiky, štátny podnik	Slovensko	Identifikace masných plemen skotu a kontrola užitkovosti u masných plemen skotu	květen 2010
Swedish Dairy Association	Švédsko	Identifikace dojených a masných plemen skotu, kontrola mléčné užitkovosti u dojených plemen skotu a kontrola užitkovosti u masných plemen skotu, odhad plemenných hodnot pro dojený skot a masná plemena skotu	květen 2010
Croatian Agricultural Agency	Chorvatsko	Identifikace pro dojená a masná plemena skotu, kontrola užitkovosti pro dojená plemena skotu, masná plemena skotu, ovce a kozy, odhad plemenných hodnot pro dojená plemena skotu	May 2010
Českomoravská společnost chovatelů, a.s.	Česká republika	Identifikace pro masná plemena skotu a plemeno české strakaté a kontrola užitkovosti masných plemen skotu a kontrola masné užitkovosti u českého strakatého plemene	červen 2010

Přílohy:

Foto 1 Fotografie ze slavnostního předávání certifikátů kvality ICAR na 37. kongresu ICAR v Rize v Lotyšsku. Českomoravská společnost chovatelů, a.s. získala Certifikát kvality ICAR pro identifikaci a kontrolu masné užitkovosti pro masná plemena a pro identifikaci a masnou užitkovost českého strakatého plemene. Na fotografii z leva doprava: Joseph Cretenand (Švýcarsko), Pavel Bucek (ČMSCH, a.s., Česká republika), Neil Petreny (Kanada, prezident ICAR) a Štefan Ryba (PS SR, š.p.). Vedle získání Certifikátu kvality ICAR byl zaznamenán další úspěch ČR, kdy se Josef Kučera stal finančním auditorem ICAR.

Foto 2 Certifikát kvality ICAR – logo, které se bude využívat v oblastech identifikace a kontroly užitkovosti u masných plemen skotu a identifikace a kontroly masné užitkovosti českého strakatého plemene.

Foto 3 Certifikát kvality ICAR pro masná plemena a masnou užitkovost českého strakatého plemene (identifikaci a kontrolu užitkovosti). Certifikát byl projektem Českomoravské společnosti chovatelů, a.s., Plemdat, s.r.o., Českého svazu chovatelů masného skotu a Svazu chovatelů českého strakatého skotu.